

↑
Eldgammelt. Det eldste treet i Trillemarka spirte i 1480 og skal få stå så lenge det orker.
– Hadde dette området blitt hogget, hadde jeg trolig hatt mange søvnløse netter, og det ville kjentes som en del av meg selv hadde blitt ødelagt, sier biolog Tom Hellig Hofton.

Sorgen når natur går tapt

Uberørt natur blir stadig større mangelvare. Psykolog Per Espen Stoknes møter økosorgen i terapirommet.

TEKST OG FOTO **Line Hårklau**

Det føles som om noen har ødelagt barndomsriket mitt.
Biolog Tom Hellig Hofton kjører innover mot Trillemarka i Nedre Eggedal. Her har han gått uendelig mye, fisket, jaktet på hare, sovnet til lyden av knitrende bål under kald stjernehimmel. Men mye av området vi er på vei inn i, har han unngått i mange år. Det har vært for tungt å se på alle inngrepene. Han husker godt høstdagen i 1995 da maskinene veltet inn i Trilledalen.

– Det var en virkelig sorgfølelse, men også en sånn «faen heller, dette finner jeg meg ikke i».

DEN STORE SORGEN. Det internasjonale naturpanelet slo tidligere i år fast at vi mennesker breier oss for mye. Tre fjerdedeler av Jordens overflate er betydelig endret av menneskelig aktivitet. Konklusjonen er at tapet av naturmangfold er en like stor trussel som klimaendringene. Og nylig konstaterte FNs klimarapport at vi må endre måten vi produserer mat på.

Tap av natur og arter påvirker imidlertid mer enn matsikkerhet, luft og vann. Det påvirker hvordan vi har det. For på samme måte som vi sørger over tapet av mennesker, kan vi sørge over tapet av landskap og andre levende vesener. Økopsykolog Per Espen Stoknes kaller det for Den store sorgen – eller økosorg.

– Når skogen hugges ned, vi mister ▶

ØKOSORG

[Sorg over tapt natur]

Begrepet er så nytt at det ikke er mulig å si noe sikkert om hvor utbredt det er.

Ifølge økopsykolog og MDG-politiker Per

Espen Stoknes (bildet) dukker det

stadig oftere opp i terapirommene.

Solastalgi: En tilstand som oppstår når man tar inn over seg at stedet man bor på, er under angrep, ifølge professor emeritus Glenn Albrecht ved Murdoch-universitetet i Australia.

► arter, demmer opp elver eller ødelegger naturområder med enorme mekaniske installasjoner som skal stå der og sveive i det uendelige, så gjør det noe med landet, og det gjør noe med hvem vi er som mennesker.

I psykologien snakker man om at personer vi har en nær relasjon til, blir litt som en del av oss.

– Når de blir borte, kjennes det som vi har mistet noe av oss selv. Hvorfor kan ikke en skog være sånn?

At mennesket er en del av landskapet rundt seg, er selve kjernen i økopsykologien. Stoknes ser opp mot himmelen over Majorstuen i Oslo.

– De skyene der vil kanskje falle ned i Nordmarka, gå gjennom jordsmonnet og bli behandlet av røttene, komme ut i en bekk, havne i vannmagasinet, og om morgenen drikker jeg vannet i kaffen min. Den sammenhengen, at når det skjer noe med skyene, eller det skjer noe med vannet, eller skogen, så skjer det noe med meg, det var en ny tanke for psykologien på begynnelsen av 90-tallet.

– Det er uvant for psykologer og folk flest å snakke om det på denne måten, for vi har en kultur hvor skillet mellom menneske og na-

**Jo mer intakte
økologiske
prosesser et
stykke natur
har, jo dypere
strenger berø-
rer naturen
i meg.**

Tom Hellig Hofton
Biolog

tur, og kultur og natur, har vært så absolutt, sier Stoknes.

ET DØDT TRE ER EN BOLIGBLOKK. Biolog Hofton var 20 år da han så maskinene i Trillemarka. Han skaffet seg et lite hefte med oversikt over rødliste- og nøkkelarter i gammelskog og begynte å kartlegge området på egen hånd. Han fant flere sjeldne arter, og dette var starten på å få igjennom Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat.

Nå spretter biologen oppover i lia. Han leter etter et tre.

– Der fant vi den. Det står noen slike rundt omkring, noen ordentlige furugamper. Skikkelig hønngamle. Voktere i landskapet.

Akkurat denne furuen er rundt 400 år og skal få stå i mange flere hundreår.

– Et verneområde gir en vanvittig ro, du trenger ikke å gå dit hele tiden, det er bare godt å vite at det skal få ligge helt uforandret.

Like ved står det et dødt furutre. Stammen vrir seg oppover mot himmelen. Hofton gransker den ru overflaten.

– Når den dør, det er da den virkelig begynner å leve.

– Mange vil si at dette bare er ved, men det er jo ikke det. Det er en boligblokk ►

↑
Dypdykk. – Det å dykke dypt ned i kunnskap om naturen og komme nært innpå alt som lever, går for meg hånd i hånd med naturfølelsen, sier biolog Tom Hellig Hofton.

► som mange insekter og organismer er helt avhengige av.

BØR TA HENSYN TIL LIVSKVALITET. Både han og Stoknes skulle gjerne sett at naturens egenverdi og menneskenes livskvalitet ble tatt hensyn til i beslutningsprosesser.

– Det er liksom ikke stuerent, det er sånn føleri. Man må inn med harde naturvitenskapelige argumenter, sier Hofton. Han er derfor svært opptatt av å skille fag og naturfølelse.

– Jeg driver med kartlegging, beskriver naturen, bestemmer artene – og så ligger naturfølelsen i en annen og privat boks. På profesjonell basis holder jeg dem pinlig adskilt, jeg lar ikke naturkjerligheten farge det jeg gjør jobbmessig. Men likevel henger det tett sammen. Som Hans Børli sa: «Det er rart med det: Aldri så lite kunnskap om tingene får dem straks til å rykke nærmere, i en ny fortrolighet.»

Og psykolog Stoknes mener Den store sorgen er helt på sin plass.

– Økosorg er både viktig og fint – for trusselen er reell. Jeg har en venn som sier at «hvis du tar inn alle nyhetene om klimakrise og tap av natur og ikke blir deprimert, så må det være noe grunnleggende galt med deg. Da bør du søke terapi.» ●

a-magasinet@aftenposten.no

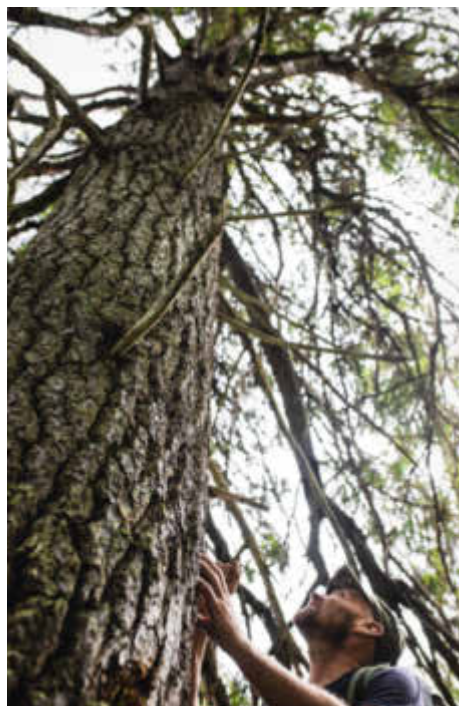

TRILLEMARKA
[Naturreservat]

Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat ligger mellom de to dalførene Sigdal og Numedal og er Norges største skogreservat.

Ble opprettet i 2008 etter lang vernekamp. **148** kvadratkilometer stort.

Fylkesmannen i Oslo og Viken har sendt verneplaner for 13 skogområder på høring, som vil innebære en utvidelse av reservatet på ca. 6900 dekar.

↑ **Klatrebark.** En firfisle lot seg tålmodig fotografere. I Norge har vi bare én art, kalt skogfirfisle eller bergfirfisle.

← **I slekt.** – Vi har kanskje 40-50 prosent gener felles med denne granen, sier biolog Tom Høfton. Vi deler de samme prosessene som har formet oss, de samme molekylene og det samme arvestoffet. Slektskapet er utrolig dypt.